

Υπόθεση T-48/02

Brouwerij Haacht NV

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Πρόστιμα — Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων — Πραγματική ικανότητα της διαπράττουσας την παράβαση επιχειρήσεως να προκαλέσει σοβαρή ζημία στις άλλες επιχειρήσεις — Ελαφρυντικές περιστάσεις — Ανακοίνωση περί συνεργασίας»

Απόφαση του Πρωτοδικείου (πέμπτο τμήμα) της 6ης Δεκεμβρίου 2005 . . . II - 5265

Περίληψη της απόφασεως

- 1. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Πρόσφορος χαρακτήρας — Δικαστικός έλεγχος — Στοιχεία που μπορεί να λάβει υπόψη ο κοινοτικός δικαστής — Πληροφοριακά στοιχεία που δεν περιλαμβάνονται στην απόφαση περί επιβολής προστίμου και δεν απαιτούνται για την αιτιολογία της — Περιλαμβάνονται (Άρθρα 229 ΕΚ, 230 ΕΚ και 253 ΕΚ· κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 17)*

2. Πράξεις των οργάνων — Αιτιολόγηση — Υποχρέωση — Περιεχόμενο — Απόφαση περί επιβολής προστίμων — Έκθεση των στοιχείων εκτίμησης βάσει των οποίων μπόρεσε η Επιτροπή να αξιολογήσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως — Επαρκής έκθεση
(Άρθρο 253 ΕΚ· κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2, εδ. 2· ανακοινώσεις 96/C 207/04 και 98/C 9/03 της Επιτροπής)
  3. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Οριοθέτηση της αγοράς — Αντικείμενο — Προσδιορισμός του επηρεασμού του ενδοκοινοτικού εμπορίου
(Άρθρο 81 § 1 ΕΚ)
  4. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Κριτήρια — Σοβαρότητα των παραβάσεων — Ελαφρυντικές περιστάσεις — Παθητικός ή παρακολουθηματικός ρόλος της επιχειρήσεως
(Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15· ανακοίνωση 98/C 9/03 της Επιτροπής, σημείο 3)
  5. Ανταγωνισμός — Κοινοτικοί κανόνες — Παραβάσεις — Πρόστιμα — Καθορισμός — Κριτήρια — Αύξηση του γενικού επιπέδου των προστίμων — Επιτρέπεται — Προϋποθέσεις
(Κανονισμός 17 του Συμβουλίου)
  6. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Μη επιβολή ή μείωση του προστίμου σε αντιστάθμισμα της συνεργασίας της κατηγορούμενης επιχειρήσεως — Απαιτείται συμπεριφορά που να διευκόλυνε τη διαπίστωση της παραβάσεως από την Επιτροπή
(Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρα 11 §§ 1, 4 και 5, και 15· ανακοίνωση 96/C 207/04 της Επιτροπής)
  7. Ανταγωνισμός — Πρόστιμα — Ύψος — Καθορισμός — Κριτήρια — Συμπεριφορά επιχειρήσεως κατά τη διοικητική διαδικασία — Εκτίμηση του βαθμού συνεργασίας κάθε επιχειρήσεως που μετέχει στη σύμπραξη — Τήρηση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως — Μη συγκρίσιμοι βαθμοί συνεργασίας που δεν δικαιολογούν διαφορετική μεταχείριση
(Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 15 § 2· ανακοίνωση 96/C 207/04 της Επιτροπής)
1. Επί προσφυγών στρεφόμενων κατ' αποφάσεων της Επιτροπής με τις οποίες επιβάλλονται σε επιχειρήσεις πρόστιμα λόγω παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού, το Πρωτοδικείο είναι διτώς αρμόδιο. Αφενός, είναι αρμόδιο να ελέγχει τη νομιμότητά τους δυνάμει του άρθρου 230 ΕΚ. Σ' αυτό το πλαίσιο, οφείλει ιδίως να ελέγχει αν έχει τηρηθεί η επιβαλλόμενη από το άρθρο 235 ΕΚ υποχρέωση αιτιολογήσεως, η παράβαση της οποίας καθιστά την απόφαση παράνομη. Αφετέρου, το Πρωτοδικείο είναι αρμόδιο να εκτιμά, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας την οποία του αναγνωρίζουν τα άρθρα 229 ΕΚ και 17 του κανονισμού 17, τον πρόσφορο χαρακτήρα των προστίμων. Η τελευταία αυτή εκτίμηση ενδέχεται να δικαιολογεί την προσκό-

μηση και συνεκτίμηση προσθέτων πληροφοριακών στοιχείων, των οποίων η αυτουσία μνεία στην απόφαση δεν απαιτείται δυνάμει της επιβαλλομένης υποχρέωσης αιτιολογήσεως που απορρέει από το άρθρο 253 ΕΚ.

τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως.

(βλ. σκέψη 44)

Υπό τις συνθήκες αυτές, ο συνιστάμενος στην υποχρέωση αιτιολογήσεως ουσιαδης τύπος τηρείται άπαξ η Επιτροπή εκθέτει, με την απόφασή της, τα στοιχεία εκτιμήσεως τα οποία χρησιμοποίησε, κατ' εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών της και, ενδεχομένως, της ανακοινώσεως περί συνεργασίας, για να αξιολογήσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως προκειμένου να υπολογίσει το ποσό του προστίμου.

2. Όσον αφορά το περιεχόμενο της υποχρέωσης αιτιολογήσεως, σχετικά με τον υπολογισμό του ποσού του προστίμου που επιβάλλεται για παράβαση των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, αφενός, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 15, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 17 ορίζει ότι, «[κ]ατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, εκτός από τη σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της». Ο συνιστάμενος στην υποχρέωση αιτιολογήσεως ουσιαδης τύπος τηρείται άπαξ η Επιτροπή εκθέτει, με την απόφασή της, τα στοιχεία εκτιμήσεως τα οποία χρησιμοποίησε για να αξιολογήσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως. Αφετέρου, οι κατευθυντήριες γραμμές, καθώς και η ανακοίνωση περί συνεργασίας, περιέχουν ενδεικτικούς κανόνες για τα στοιχεία εκτιμήσεως που πρέπει να λαμβάνει υπόψη η Επιτροπή προκειμένου να υπολογίσει

(βλ. σκέψη 46)

3. Στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, πρέπει να καθορίζεται η επίδικη αγορά προκειμένου να εξακριβώνεται κατά πόσον μια συμφωνία μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και αν έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση των όρων του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή έχει υποχρέωση καθορισμού της επίδικης αγοράς σε απόφαση που εκδίδεται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ μόνον όταν, ελλείψει ενός τέτοιου καθορισμού, είναι αδύνατον να εξακριβωθεί αν η συγκεκριμένη συμφωνία, η από-

φαση ενώσεως επιχειρήσεων ή η εναρμονισμένη πρακτική μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση των όρων του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.

(βλ. σκέψη 58)

4. Στο σημείο 3 των κατευθυντήριων γραμμών για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, αναφέρεται ότι το βασικό ποσό του επιβαλλόμενου προστίμου μπορεί να ελαττωθεί έναντι επιχειρήσεως, εάν συντρέχουν ειδικές ελαφρυντικές περιστάσεις όπως όταν η επιχείρηση είχε «αποκλειστικά παθητικό ρόλο στη διάπραξη της παράβασης ή μιμήθηκε απλώς τη συμπεριφορά άλλων επιχειρήσεων».

Για να μπορεί να θεωρηθεί ως ελαφρυντική περίπτωση το γεγονός ότι «η επιχείρηση [είχε] αποκλειστικά παθητικό ρόλο» στη διάπραξη της παραβάσεως ή το ότι «μιμήθηκε απλώς τη συμπεριφορά άλλων επιχειρήσεων», πρέπει η ενδιαφερόμενη επιχείρηση να έχει υιοθετήσει «συγκρατημένη συμπεριφορά», δηλαδή να μη συμμετέχει ενεργά στην εκπόνηση της ή των αντιθέτων προς τον ανταγωνισμό συμφωνιών. Μεταξύ των στοιχείων από τα οποία μπορεί να προκύψει ο παθητικός ρόλος επιχειρήσεως εντός μιας συμπράξεως, μπορούν να ληφθούν υπόψη ο

αισθητά πιο σποραδικός χαρακτήρας των συμμετοχών της στις συσκέψεις σε σχέση με τα απλά μέλη της, η μεταγενέστερη είσοδός της στην αγορά που αποτελεί αντικείμενο της παραβάσεως, ανεξαρτήτως της διάρκειας της συμμετοχής της σ' αυτήν, ή ακόμη η ύπαρξη ρητών συναφώς δηλώσεων εκπροσώπων τρίτων επιχειρήσεων που μετείχαν στην παράβαση.

Η ύπαρξη επιβαρυντικής ή ελαφρυντικής περιστάσεως για μια επιχείρηση δεν μπορεί να εξαρτάται από τα ειδικά χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς άλλης επιχείρησης. Ο συνυπολογισμός αυτών των περιστάσεων συνδέεται συγκεκριμένα με την ατομική συμπεριφορά μιας επιχείρησης και πρέπει, επομένως, να στηρίζεται οπωσδήποτε στα χαρακτηριστικά της δικής της συμπεριφοράς.

(βλ. σκέψεις 74, 75, 79)

5. Η Επιτροπή διαθέτει, στο πλαίσιο του κανονισμού 17, ένα περιθώριο εκτιμήσεως κατά την επιμέτρηση των προστίμων, προκειμένου να προσανατολίξει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων προς την τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού.

Το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε στο παρελθόν πρόστιμα ενός ορισμένου ύψους για συγκεκριμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί τη δυνατότητα να αυξάνει το ύψος αυτό, εντός των ορίων που τίθενται από τον κανονισμό

17, αν αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να κατοχυρωθεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού. Αντιθέτως, η αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η Επιτροπή μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το επίπεδο των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής.

(βλ. σκέψη 81)

6. Η μείωση του προστίμου λόγω συνεργασίας κατά τη διοικητική διαδικασία δικαιολογείται μόνον εάν η συμπεριφορά της επιχειρήσεως διευκόλυνε την εκ μέρους της Επιτροπής διαπίστωση της παραβάσεως και, ενδεχομένως, τον τερματισμό της.

Έτσι, η συνεργασία μιας επιχειρήσεως κατά την έρευνα δεν γεννά δικαίωμα σε μείωση του προστίμου όταν η συνεργασία αυτή δεν υπερέβη τα όρια των υποχρεώσεων που η εν λόγω επιχείρηση υπέχει από το άρθρο 11, παράγραφοι 4 και 5, του κανονισμού 17. Αντιθέτως, στην περίπτωση που μια επιχείρηση παρέχει, απαντώντας σε αίτηση παροχής πληροφοριών δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17, πληροφοριακά στοιχεία που υπερβαίνουν αυτά που μπορεί να απαιτήσει η Επιτροπή δυνάμει του ίδιου άρθρου, η εν λόγω επιχείρηση μπορεί να τύχει μείωσης του προστίμου.

Όταν η Επιτροπή, υποβάλλοντας αίτηση παροχής πληροφοριών δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17, εκτός από τις ερωτήσεις που αφορούν αμιγώς πραγματικά περιστατικά και από τα αιτήματα προσκομίσεως υφιστάμενων εγγράφων, ζητεί από μια επιχείρηση να περιγράψει το αντικείμενο και το περιεχόμενο διαφόρων συναντήσεων στις οποίες μετέσχε, καθώς και τα αποτελέσματα ή τα συμπεράσματα των συναντήσεων αυτών, ενώ είναι σαφές ότι η Επιτροπή υποψιάζεται ότι το αντικείμενο των εν λόγω συναντήσεων ήταν ο περιορισμός του ανταγωνισμού, μια τέτοια αίτηση μπορεί να υποχρεώσει την εν λόγω επιχείρηση να ομολογήσει τη συμμετοχή της σε παράβαση των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, οπότε η εν λόγω επιχείρηση δεν οφείλει να απαντήσει σ' αυτού του είδους τις ερωτήσεις. Σε μια τέτοια περίπτωση, το γεγονός ότι η επιχείρηση παρέσχε τουλάχιστον πληροφοριακά στοιχεία επί των σημείων αυτών πρέπει να θεωρηθεί ως αυθόρμητη συνεργασία της επιχειρήσεως, ικανή να δικαιολογήσει μείωση του προστίμου κατ' εφαρμογή της ανακοινώσεως περί συνεργασίας.

(βλ. σκέψεις 104, 106, 107)

7. Η Επιτροπή δεν μπορεί στο πλαίσιο της εκτιμήσεως της συνεργασίας που παρέχουν οι επιχειρήσεις να αγνοήσει την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, γενική αρχή του δικαίου η οποία, κατά πάγια νομολογία, παραβιάζεται μόνον όταν παρόμοιες καταστάσεις αντιμετωπίζο-

νται κατά τρόπο διαφορετικό ή διαφορετικές καταστάσεις αντιμετωπίζονται καθ' όμοιο τρόπο, εκτός αν μια τέτοια αντιμετώπιση δικαιολογείται αντικειμενικώς.

Συναφώς, έχει αποδειχθεί ότι η διαφορετική μεταχείριση των εν λόγω επιχειρήσεων οφείλεται στον διαφορετικό

βαθμό συνεργασίας, ιδίως στον βαθμό που οι επιχειρήσεις αυτές έδωσαν στην Επιτροπή διαφορετικές πληροφορίες ή έδωσαν τις πληροφορίες αυτές σε διαφορετικά στάδια της διοικητικής διαδικασίας ή υπό διαφορετικές περιστάσεις.

(βλ. σκέψεις 108, 109)